

За дослідженнями вчених криміналістів злочинність з часів незалежності української державності невпинно зростає і здебільшого набуває клановості, злочинної агресії, насильницьких посягань на життя і здоров'я людей. Такі криміногенні чинники як: поява у громадських місцях в нетверезому стані, розпиття спиртних напоїв, нецезурна брань, наркоманія, проституція, корупція все часті стають предметом обговорення серед населення України. Прогноз подальшого розвитку криміногенної ситуації в країні свідчить, що зазначені негативні тенденції збережуться, в деякій частині й поглибляться, якщо з боку держави не будуть вжиті кардинальні заходи упереджуючого характеру. Зростання злочинності, її виклик суспільству в нових формах і проявах висунуло перед поліцією нові задачі, спонукає її до перегляду стратегічних напрямків своєї діяльності, пошуку сучасних підходів до організації охорони громадського порядку, захисту прав і свобод людини. В цьому аспекті повинна сказати своє слово галузева наука. Варто також зазначити, що поліція сьогодні функціонує в складних політичних і соціальних умовах, змішана система господарювання, інтеграція у світову економічну систему, правовий нігілізм серед всіх прошарків населення, поширена криміналізація, не довіра населення, створила якісно нову ситуацію в країні, що суттєво вплинуло на стан правопорядку. Сьогодні слід зрозуміти всім, що поліцейський нового покоління повинен володіти, як інтелектуальним та інформаційним ресурсом, мати пристижну заробітну платню, матеріально-технічне забезпечення, соціальний і правовий захист, повагу і довіру з боку населення громад, регіону, міста та селища тощо. Не може бути привабливою робота в поліції де виділяється певний ліміт бензину на виїзд оперативної групи на місце злочину, низька в порівнянні з іншими професіями заробітня платня, де працівник поліції потребує власного захисту від свавілля чиновників, кормованих кланів, бізнес структур, злочинного середовища тощо.

Отже, поліція, як державний орган виконавчої влади повинна функціонувати у відповідності з новими умовами її діяльності і розвитку, не на папері забезпечити права і свободи людини, а бути її захисником і помічником завжди, в якій би ситуації людина не перебувала. А тому нову поліцію слід прийняти не як дань моді, а як виклик часу.

Серед компонентів які забезпечать прозорість і належне функціонування роботи новоствореної поліції ми виділяємо:

- простоту структурної побудови поліції, її гнучкість, високу ефективність роботи, максимальну адаптація до сучасних реалій життя;
- розвиток низових ланок поліції її кадрове та матеріально-технічне забезпечення;
- відкритість, інформованість і доступність населення країни про діяльність поліції, можливість впливу громадськості на її іміджу;
- пріоритетність кожної служби поліції забезпечити захист прав і свобод людини, громадську безпеку, протидіяти злочинності;
- належну співпрацю з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування у забезпеченні правопорядку на їх території;
- соціально-правовий захист працівників поліції, психологічне забезпечення їх службової діяльності тощо.

УКРАЇНА ЯК СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Бородін Іван Лук'янович

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри теорії та історії держави і права

Навчально-наукового Юридичного інституту

Національного авіаційного університету

Після отримання Україною незалежності та перехід до ринку поставив перед нею у сфері соціальної політики низку питань, наприклад: якою має бути соціальна політика держави за умов ринку; як вона має фінансуватися; чи бере держава на себе функцію соціального захисту прав громадян; чи буде держава регулювати розподільчі відносини; чи правомірно перерозподіляти доходи між різними соціальними шарами суспільства через оподаткування, державний бюджет, фінансування соціальних програм; чи повинна держава займатися анулюванням соціальної нерівності?

Звичайно, перехід до ринку пов'язаний з багатьма труднощами, які для України виникають через те, що на відміну від східноєвропейських країн, які стали на шлях модернізації, маючи елементи ринку ми не мали ні приватної власності, ні бірж, ні цінних паперів, ні людей, які мали б навички діяльності за умов ринкової економіки.

Конституцією України нашу державу проголошено суверенною, демократичною, соціальною, правовою (ст. 1). Проголошення України соціальною державою, безумовно, є кроком вперед у розвитку української державності, однак, воно ще не означає, що держава дійсно є соціальною, а лише свідчить про наміри держави та спрямування її соціальної політики [1]. Таким чином, можна зробити висновок, що наведене вище положення Конституції можна розцінювати лише як програмну установку, намір, оскільки в нинішніх умовах держава не має ні довготривалої соціальної політики, ні стабільної економіки, ні інших умов для повноцінного здійснення соціальної функції. Однак розвиток соціальної державності - єдино можливий шлях для вільного суспільства, яким прагне стати Україна. Питання про соціальні функції держави в країнах Західної Європи постало, коли період агресивного первинного накопичення капіталу змінився ринком, зрештою, діючим в межах правового поля. Визнання соціальності держави, яке неминує пов'язане і з визнанням певного впливу держави на економічні процеси, не могло в цих обставинах перейти кордони права і привести до застосування адміністративно-командних методів регулювання економіки. Використання гнучкої економічної політики і постійний пошук балансу між економічною свободою і здійсненням соціальної функції стали основними способами здійснення соціального призначення держави [2].

Задача формування соціальної державності висувалася в Україні в умовах, коли вона не знайшла опори в праві, в правах людини. Виникла ситуація, при якій соціальна держава розглядається не як новий етап розвитку правової держави, що є наслідком отримання останнім чітких правових характеристик життя людей, а в обстановці правової разрегульованості і нестабільності, правового нігілізму, неповаги до прав індивідів. Реформування економіки не привело до розділення власності і влади, не створило "середнього класу" власників. Стихійна нерегульована приватизація що вийшла з-під контролю держави, приводить до перетворення колишніх державних монополій в монополії корпоративного типу. Реальна конкуренція відсутня. Це веде до концентрації величезних багатств в руках невеликих груп людей і до падіння рівня життя значної частини населення. Перекося в демонополізації і приватизації не тільки відсувають питання про вирівнювання нерівностей, але і ведуть до порушення початкового принципу "рівних можливостей". Питання про соціальну державність виникло на Заході тоді, коли був створений могутній економічний потенціал, що дозволяє здійснювати заходи по перерозподілу прибутків, не обмежуючи істотно свободи і автономії власників. Такі умови в нашій країні відсутні. Загальний рівень бідності в тій чи іншій країні визначається показником долі числа бідних людей у загальній чисельності населення від 15 років і більше. Сама бідність вимірюється за допомогою прожиткового мінімуму, що існує у виді життєвого (або фізіологічного) мінімуму і соціального мінімуму. Перший демонструє задоволення тільки головних фізіологічних потреб і основних послуг. Другий, крім цього, включає мінімальні духовні і соціальні запити: а) створення економічно правових умов збільшення доходів і зростання економічної активності працездатних громадян; б) підвищення ефективності соціальної підтримки найбільш уразливих груп населення, реформування системи соціального захисту. Формування соціальної державності в західному світі здійснювалося в розвиненому громадянському суспільстві, яке створює умови з метою рішення задач, необхідних для гармонізації суспільних відносин, запобігання катаклізмам і різкому протиборству. Своєрідність історичного розвитку кожної з європейських держав, їхньої економічної, політичної, демографічної та інших складових державної політики зумовлює формування власної моделі соціального забезпечення громадян, яка забезпечується сукупністю різних організаційно-правових форм такого забезпечення і принципів їх співвідношення [3]. Зріле громадянське суспільство краще сприймає ідеї співчуття, добродійності, турботи про соціально незахищених людей. Незважаючи на принцип індивідуалізму, що культивується в буржуазному суспільстві, турбота про бідних і соціальні програми боротьби з бідністю сприймаються як природна і обов'язкова функція уряду [4].

Питання соціальної політики і розробка соціальних програм почали привертати увагу Уряду України відразу після проголошення незалежності. Були прийняті ряд нормативних актів, які і визначили майбутні перспективи формування правової, соціальної держави. В соціальній державі джерелом підвищення добробуту громадян має стати ефективна праця, трудова активність та підприємницька ініціатива. Тому для працездатної частини населення пріоритетне значення має захист їх основних прав у галузі праці в умовах різних форм власності. Що стосується такої важливої ознаки соціальної держави як соціальний захист, то КУ у ст. 46 прямо закріплює: "Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законом". Можна сказати, що на сьогодні в КУ та ЗУ досить детально і різнобічно відображені гарантії щодо соціального розвитку держави, забезпечення її населення. Значна кількість законів щодо соціального захисту та соціально-економічного розвитку носить декларативний характер. Їх прийняли, щоб показати роботу відповідних державних служб та ВРУ, "відрапортувати" світовій спільноті щодо зрушень у цьому напрямку. Але дієвого механізму відпрацювання законодавчих актів на всіх рівнях і у всіх сферах не існує, контроль за їх дією із застосуванням відповідних санкцій та коригуючих важелів відсутній. Тому, на перспективу перед державою стоять цілий ряд завдань, як організаційного, так і законодавчого характеру щодо запровадження принципів і стандартів, визначаючих державу, як соціальну, правову, цивілізовану. Розбудова соціальної держави можлива тільки за умови ефективно діючої та соціально орієнтованої економічної моделі, яка включила би у себе всі галузі, регіони та верстви населення. Необхідно зосередити кошти і зусилля на таких напрямках і питаннях: а) припинення падіння рівня життя населення та розширення, створення умов для продуктивної праці, зростання заробітної плати і реальної купівельної спроможності людей; б) розробка ефективного механізму зайнятості, для забезпечення перепрофілювання та вихід від системи прихованого безробіття; в) створення в подальшому ефективно діючої системи соціального страхування; г) забезпечення життєздатності найбільш вразливих груп населення; д) призупинення руйнування та розвиток освіти, науки, культури, системи медичного обслуговування, вирішення хоча б на мінімальному рівні житлової проблеми.

Положення ст. 1 Конституції, в якій Україна проголошується соціальною державою можна розцінювати лише як кінцеву мету розбудови української державності, досягнення якої можливе лише за умов якщо держава: а) забезпечить економічні і правові гарантії реалізації невід'ємного права кожного своєю працею і знанням досягати власного добробуту; б) створить механізм соціального захисту всіх груп населення й у першу чергу найменш захищених його верств; в) не допустить масового безробіття, а у випадку втрати роботи забезпечить безробітним можливість перенавчання і перепідготовки, підвищуючи тим самим свою конкурентоздатність на ринку праці; г) створить систему соціального страхування, засновану на принципах свободи вибору форм і методів соціального захисту самими громадянами, поєднання державного і недержавного страхування громадян по старості, із нагоди втрати роботи, працездатності; д) не допустить падіння рівня життя соціально незахищених шарів населення; е) виключить прийняття рішень, що ведуть до збільшення обов'язкових витрат і платежів населення, не забезпечивши попередньо умов для стійкого зростання доходів громадян і не створивши надійно діючих механізмів необхідних компенсаційних виплат; ж) встановить судову й адміністративну відповідальність усіх виробників соціальних послуг за їхню якість, забезпечить контроль за соціальною сферою як із боку держави, так і з боку самих споживачів її послуг; з) введе незалежну соціальну експертизу проектів рішень органів влади з обов'язковістю висновків експертизи для органів, що розробили проект рішення; і) доб'ється радикального поліпшення демографічної ситуації, зниження смертності населення.

Список використаних джерел:

1. Приходько С. Держава і соціальний захист громадян // Право України -1999. - № 9. - С.23.
2. Общая теория прав человека/Под ред. Е.А. Лукашевой. - М.: НОРМА, 1996. – С. 120.
3. Синчук С. Модель національної системи соціального забезпечення в контексті європейського напрямку розвитку України // Право України.–2016. № 8.–С. 17.
4. Общая теория прав человека / Под ред. Е.А. Лукашевой.-М.: НОРМА, 1996. – С. 121-123.